

De 'Georgische militaire weg' door de Kaukasus naar Tiflis

Jan Kaptein

De beroemde Georgische militaire route loopt door het Kaukasus gebergte: vanaf Vladikavkaz in het noorden naar Tiflis, in het zuiden. Tiflis kwam in 1801 onder Russisch bestuur en werd in 1846 de hoofdstad van het gouvernement Tiflis. De route was al bekend in de 1^e eeuw voor Christus en was zowel de handelsroute als de route voor invallers vanuit het noorden naar Georgië. De Russen legden ook een echte weg aan en dit gebeurde tussen 1811 en 1864. De weg is ook in de tsarentijd een toeristische attractie: Baedeker (editie 1914) geeft als beschrijving 'one of the most beautiful mountain roads in the world'. Baedeker vermeldt de uitjes van de Société Française des Transports Automobiles du Caucase. Tussen 15 april en 15 oktober kon men vanuit Tiflis de reis maken en arriveerde dan binnen 10 uur bij het Grand-Hôtel in Vladikavkaz. De prijs was 20 Roebel. Het bedrijf exploiteerde ook hotels langs de route.

Afb. 1a
(75 % ware
grootte)

Afb. 1b

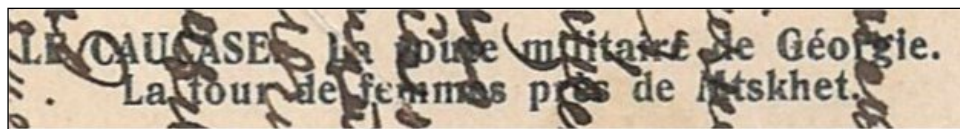

Afb. 2

Het beginpunt van de route Vladikavkaz, ВЛАДИКАВКАЗЪ (afb. 1) is nu de hoofdstad van de Russische deelrepubliek Noord-Ossetië. Deze stad aan de voet van de Kaukasus ligt zo'n 40 kilometer van de grens met Georgië. De naam betekent "Beheers de Kaukasus" (Vladiwostok: Beheers het Oosten).

De kaart hierboven (afb. 2) is ook verzondenden uit Vladikavkaz, ВЛАДИКАВКАЗЪ. Op de adreszijde is in het Russisch en het Frans aangegeven dat de kaart een beeld geeft van de Georgische Militaire weg bij de 'Vrouwentoren' bij Mtscheta.

De oude stad Mtscheta is de historische hoofdstad van Georgië en ligt iets boven Tbilisi/Tiflis. Tussen de 3^e en de 5^e eeuw was de stad de hoofdstad van Kaukasisch Iberië, de antieke naam voor het Georgische koninkrijk van de Kartli. In Mtscheta gingen de Georgiërs over tot het Christendom. In de strijd tussen de Romeinen en Perzen werd het gebied even een Perzische provincie, maar in 582 verdeeld. Tbilisi kwam onder Perzisch gezag en Mtschata kwam onder Byzantijns gezag.

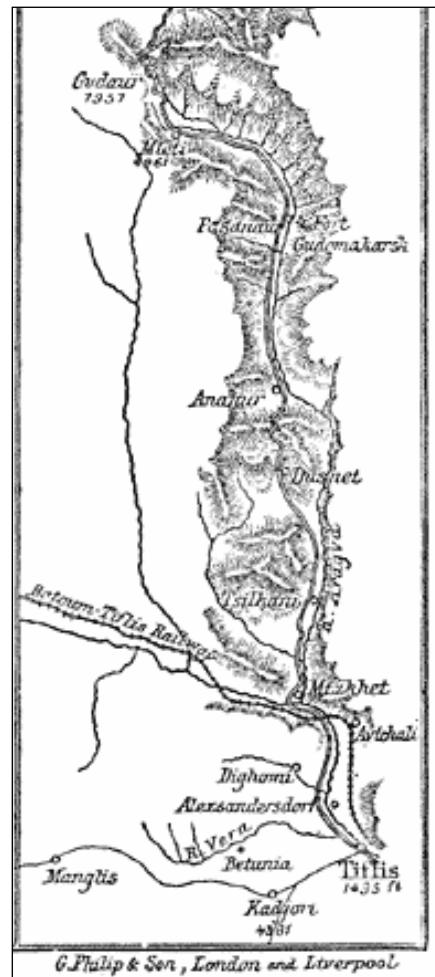

Afb. 3

De Georgische Militaire Weg gaat vanuit het Russische Vladikavkaz richting Tiflis / Tbilisi en men passeerde o.a. het militaire station Balta. De kaart (afb. 3) met een afbeelding van dit station is verzonden vanuit Tiflis. Het stempel van ТИФЛИСЪ, Tiflis, is een stempel in kruisvorm, met als jaaraanduiding 1904. Deze stempels werden kort daarna opgevolgd door de bekende dubbelringstempels.

Balta ligt vlakbij Vladikavkas. De hele route wordt ook beschreven in een boek uit 1888: The kingdom of Georgia / Oliver Wardrop. Het boek is online te raadplegen (of als e-book te downloaden) via www.gutenberg.org/ebooks/48403. Op de kaart uit dit boek (afb. 4) is Balta aan het begin van de route aangegeven.

Bezienswaardigheden op de route zijn ook Ananuri met een fort en kerken (66 km ten noorden van Tiflis) en Kazbegi, een dorp in een vallei met de berg Kazbek (15 km vanaf de Russische grens). De vorige naam Kazbegi is bekender dan de huidige naam Stepantsminda. De naam Kazbegi had het dorp te danken aan de dichter Aleksandr Kazbegi (1848-1893). In 2006 keerde de oorspronkelijke naam Stepantsminda terug: St. Stefan, een Georgisch-Orthodoxe monnik, die hier een hermitage bouwde.

Afb. 4

De weg is 212 km lang. Hoogtepunt is ook de Jvani Pas, het hoogste punt: 2379 meter. Tiflis, het eindpunt van de weg, kreeg in 1936 de huidige naam Tbilisi. De stad is nu de hoofdstad van het onafhankelijke Georgië.

Na het overlijden van koningin Tamar (1159-1213) kwam er een einde aan de Gouden Eeuw van Georgië. Het land –het huidige Georgië, Armenië, Azerbeidjaan en noordoost Turkije- viel steeds meer uiteen. In 1555 wordt het voormalige koninkrijk verdeeld tussen de Perzen en het Ottomaanse Rijk. In de 18^e eeuw viel het Perzische rijk uiteen en de streken Kartli en Kachetië vormden weer een onafhankelijk koninkrijk in Oost-Georgië. Erekli II riep zich uit tot koning (1772). Hij behoorde tot de familie Bagriatoni, het oude koningshuis in de Gouden Eeuw. Op zijn verzoek werd het Koninkrijk een Russisch protectoraat en in 1783 werd het verdrag van Georgijevsk getekend tussen

Georgië en Rusland. Dit liep uit op de annexatie in 1800. Rusland zal daarna ook de rest van het huidige Georgië veroveren op de Perzen en de Turken. In 1878 is heel Georgië onder Russisch gezag.

Na de Russische Revolutie maakt Georgië deel uit van de Transkaukasische Federatie, die zich op 24 februari 1918 onafhankelijk verklaarde. Op 26 mei 1918 verklaarde de Democratische Republiek Georgië zich onafhankelijk en werd de Federatie opgeheven. In deze periode gaf Georgië eigen postzegels uit. Begin 1921 werd Georgië door het Rode Leger veroverd en werd de Georgische Sovjetrepubliek uitgeroepen. Deze Republiek ging in 1922 op in de Transkaukasische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek (TSFSR) binnen de Sovjet-Unie. In 1936 werd Georgië een afzonderlijke Sovjetrepubliek binnen de Sovjet-Unie

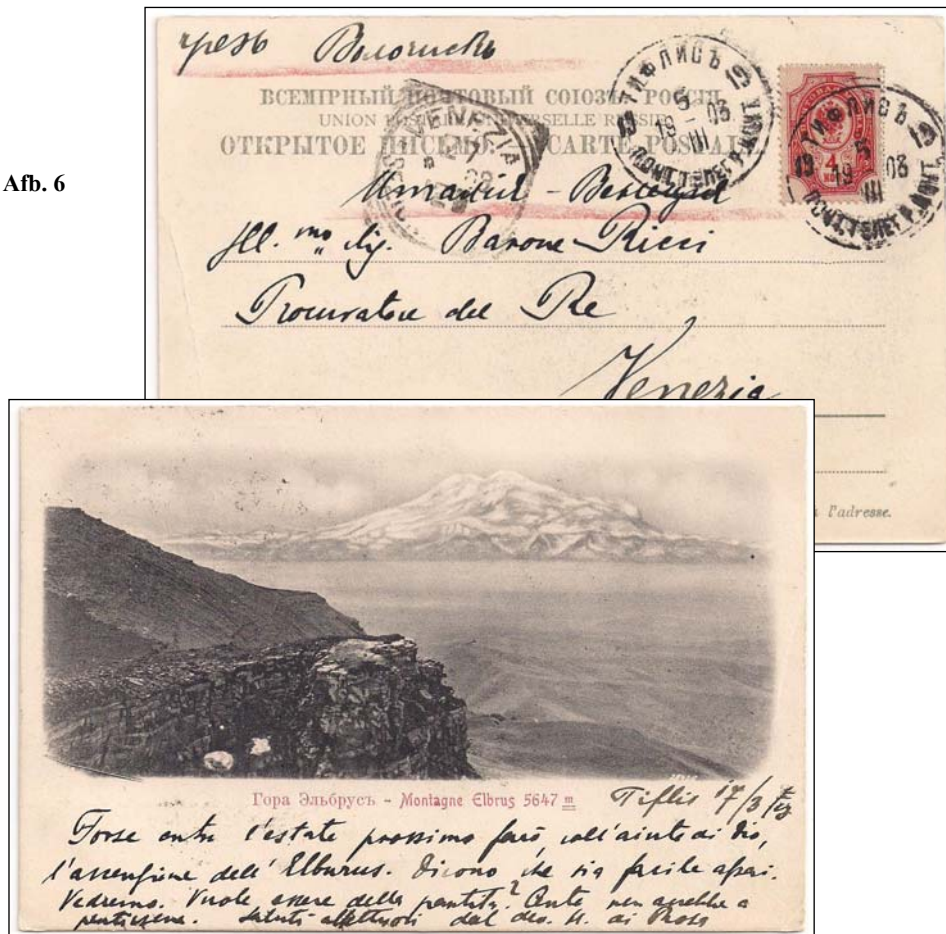
Afb. 5

Kaart met afbeelding van de Georgische militaire route. Het stempel is wat onduidelijk: ТИФЛИСЬ, Tiflis. Op de kaart staat in het onderschrift de officiële naam van de weg: Военно-Грузинская дорога. Met 'gezicht op de afgrond'.

OEF

Tiflis kwam in 1801 onder Russisch bestuur en werd vanaf 1846 het centrum van het gouvernement Tiflis. De stad was de belangrijkste stad in het centrale deel van Russisch Transkaukasië. Hieronder een kaart vanuit ТИФЛИСЪ, Tiflis naar Venetië (afb. 6). Het stempel is een stempel in kruisvorm, in gebruik vóór de dubbelringstempels.

Afb. 6

Op de afbeelding is de berg Elbroes te zien. Dit is de hoogste berg van de Kaukasus (en van Rusland en Europa), 5642 meter. De berg ligt in Rusland aan de grens met Georgië. Er is wel discussie geweest: Europa of Azië? Nu rekent men de Elbroes tot Europa. Op de kaart is te zien dat deze oude vulkaan twee bergtoppen heeft. De berg hoort in het rijtje van de 7 toppen ('seven summits'): de hoogste bergen van elk continent en de 'ultimate climbing bucket list'. De berg Kazbek, op de route van de Georgische Militaire Weg bij Kazbegi/ Stepantsminda, is de op twee na hoogste bergtop van Georgië.

OEF

Afb. 7

Op de kaart naar Dresden, verzonden vanuit Tiflis in 1902 (afb. 7) is het centrum van Tiflis te zien aan de rivier Mtkvari. Deze rivier is de belangrijkste in Transkaukasië: vanuit Turkije (onder de naam Kura) stroomt de rivier via Tiflis (Georgische naam Mtkvari) naar het oosten, naar de Kaspische Zee. De rivier heet dan – in Azerbeidzjan- Kür.

De Georgische naam van Tiflis is Tbilisi –letterlijk ‘Warme springbron’- en de stad wordt in 1762 hoofdstad van het onafhankelijke koninkrijk Georgië. In 1795 veroveren de Perzen de stad opnieuw en verwoesten de hele stad. Als de stad in 1801 Russisch wordt krijgt het de naam Tiflis. De Georgische Militaire weg was in 1799 aangelegd door Russische soldaten. In 1801 begon men met het verbeteren van de toplaag van de weg en dit was voltooid in 1863. De weg was uiteraard van belang voor de economische ontwikkeling van Transkaukasië ofwel de Zuidelijke Kaukasus, het gebied dat ten opzichte van Rusland aan de andere kant van de hoofdrug van de Grote Kaukasus ligt. In dit gebied liggen nu de staten Georgië, Armenië en Azerbeidzjan.

De weg heet niet voor niets ‘Militaire Weg’: ook in de Kaukasusoorlog was de weg van groot belang. Deze oorlog, tussen 1817 en 1864, bestond uit een reeks militaire acties van Rusland om het gebied onder controle te krijgen. De Russische schrijvers Michail Lermontov en Leo Tolstoj namen deel aan deze oorlog. Naar aanleiding van een gedicht werd Lermontov in 1837 verbannen naar de Kaukasus. Dit leverde de inspiratie voor zijn meesterwerk Een held van onze tijd (1840).

In dit boek is de Georgische Militaire Weg de achtergrond voor de raamvertelling. Op de route ontmoet de naamloze verteller de Russische officier Maksim Maksimich. Deze officier vertelt over Petsjorin, de hoofdpersoon. Zijn persoonlijkheid is de rode draad van het boek: een portret dat bestaat uit 'alle ondeugden van onze generatie'. In het boek veel romantische beschrijvingen van de bergen langs de route.

Afb. 8

Kaart naar België vanuit Tiflis. Tekst in Esperanto. Onder de afbeelding is geschreven: Oud Georgisch fort, verwoest door de Perzen eind 18^e eeuw. Op de kaart wordt het standaard dubbelringstempel van ТИФЛИСЬ, Tiflis gebruikt.

Op de route ligt Kazbek en in Baedeker 1914 wordt aangeraden om de nacht in Kazbek door te brengen: om de schitterende zonsopgang de volgende morgen te zien. Wel proberen een kamer in het post-station te krijgen met uitzicht op de berg Kazbek. Volgens de mythe was Prometheus aan deze berg vastgeketend.

Аф. 9

Deze kaart is verzonden vanuit Kazbek. Het stempel КАЗБЕКЪ [KAZBEK] is helaas wat onduidelijk. Op de beeldzijde van de kaart staat ook aangegeven de afkorting В.Г.Д., Военно-Грузинская дорога, Militaire Georgische Weg.

De brug op de kaart is de 'Duivelsbrug in de Darial Kloof. De kaart gaat naar Pavlovsk.

De beroemde berg Kazbek is ook te vinden op een zegel van de Sovjet-Unie: Mi. 3003 (afb. 10). Op de zegel zijn bergbeklimmers voor de Kazbek te zien. Baedeker 1914 beschrijft al hoe de Kazbek het best te beklimmen is (met de aanbevolen gidsen). Ook nu is de berg in trek bij bergbeklimmers: op de top kan men zowel de Zwarte als de Kaspische Zee zien. Ook een oudere zegel van Sovjet-Unie is gewijd aan de Georgische Militaire Weg (Mi. 627) (afb. 11).

Аф. 10

Аф. 11

OEF

De Sovjet-Unie heeft ook een mooi postwaardestuk uitgegeven met als thema deze beroemde weg (afb. 12). Op het postwaardestuk, uitgegeven 6/I 1959, zien we een stukje van de Georgische Militaire Weg.

Afb. 12 (ware grootte 77 %)

Op de envelop staat ook het stempel ТБИЛИСИ [TBILISI]: in 1936 kreeg de stad weer zijn oude naam. In het rechterdeel van het stempel staat een aanduiding die ik ook na vergroten niet kan lezen: ik neem aan de naam in Georgische schrift.

De Sovjet-Unie heeft ook een aantal ansichtkaarten-postwaardestukken met beelden uit dit gebied uitgegeven.

Literatuur:

Post offices on the Georgian military road / P.T. Ashford. – In: British Journal of Russian Philately 19?? ; No. 31. –p. 21-22 (afb. in centraal: p. 18g)

Baedeker's Russia 1914 / Karl Baedeker. - First English edition published 1914, - This edition reprinted in 1971 and jointly published by David & Charles Newton Abbot and George Allen & Unwin London . –

Baedeker ook compleet op internet:

[archive.org/details/ russiawithehera00baed](http://archive.org/details/russiawithehera00baed) Russia with Teheran, Port Arthur, and Peking : handbook for travellers (1914).

OEF